
Projekt badawczy „Filozofia: Lwów-Preszów-Rzeszów”

W dniach 6-7 maja 2019 r. w Instytucie Filozofii Uniwersytetu Rzeszowskiego odbyło się seminarium, w którym uczestniczyli prof. PhD Anatolij Karas, doc. Iryna Pukhta i doc. Oksana Sarabun z Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu I. Franko, prof. PhD Vasil Gluchman i doc. Jan Kalajdzitis z Uniwersytetu Preszowskiego oraz pracownicy i studenci Instytutu Filozofii URz. Spotkanie to było efektem wcześniej podjętych ustaleń.

Rada Naukowa Instytutu Filozofii na posiedzeniu w dniu 14 lutego 2019 r. podjęła decyzję o wystąpieniu do instytucji filozoficznych znajdujących się najbliżej Rzeszowa zagranicznych uniwersytetów: Iwana Franko we Lwowie (Ukraina) i Preszowskiego w Preszowie (Słowacja) z propozycją nawiązania bliższej współpracy w ramach projektu wstępnie określonego mianem „Filozofia: Lwów-Preszów-Rzeszów”. Rada wydelegowała prof. Leszka Gawora do koordynowania tego przedsięwzięcia. Rzeszowska inicjatywa została dobrze przyjęta przez zagraniczne środowiska filozoficzne, reprezentowane przez prof. Anatolija Karasa, zawiadującego Filozoficznym Departamentem Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu oraz prof. Vasila Gluchmana, dziekana Filozoficznego Fakultetu Uniwersytetu w Preszowie.

Idea stanowiąca bazę pomysłu o ściślejszej międzynarodowej, trójstronnej współpracy w zakresie filozofii polega na swoistej wspólnotce. Badaczy z tych trzech uniwersytetów łączy: 1, filozofia, wspólny przedmiot naukowych zainteresowań; 2, zaciekawienie badaniami prowadzonymi w tym zakresie w trzech krajach, zwłaszcza we wspomnianych wyżej Uniwersytetach; 3, bliskość geograficzna trzech ośrodków akademickich (uniwersytety lwowski, preszowski i rzeszowski znajdują się w wierzchołkach trójkąta równoramiennego o bokach około 150 km i podstawie około 260 km (Lwów - Preszów); 4, najbliższe sąsiedztwo Uniwersytetów z trzech sąsiadujących ze sobą krajów: Polski, Słowacji i Ukrainy; 5, odbyte już spotkania konferencyjne, które mają sporą tradycję a ich rezultatem jest dobrze funkcjonująca współpraca na poziomie jednostkowym.

Po ustaleniu form współpracy, już na szczeblu uniwersyteckich struktur organizacyjnych prowadzących badania filozoficzne, postanowiono wspólnie nadać jej formę corocznych seminaryjnych spotkań, odbywających się naprzemiennie w naszych uniwersytetach oraz publikowania uzyskanych tą drogą materiałów przez organizatora seminarium. Majowe spotkanie na Uniwersytecie Rzeszowskim było pierwszym z tego cyklu.

Na spotkaniu tym od strony organizacyjnej ustalono nie tylko zasady naszej współpracy, ale i też postanowiono podjąć starania o poszerzenie formuły seminarium o jeden z uniwersytetów z Czech (nawiązanie współpracy w ramach grupy wyszehradzkiej). Wynikiem tego spotkania była także decyzja o następnym seminarium, któ-

re ma być zorganizowane w roku 2020 przez Instytut Etyki i Bioetyki Uniwersytetu w Preszowie a w roku 2021 - przez Zakład Filozofii Uniwersytetu we Lwowie. Jednomyślnie wyrażono przekonanie, że projekt ów ma sens i znaczenie dla wspólnych badań naukowych.

Merytoryczne obrady seminarium miały charakter plenarny. Referaty (15) były wygłaszane w językach: polskim, ukraińskim i angielskim, natomiast w części dyskusyjnej doszedł dodatkowo język słowacki. Wielość języków nie stanowiła bariery we wzajemnym rozumieniu się, wręcz przeciwnie: była to doskonała okazja do zbliżenia filozofów różnych narodowości ze słowiańskiego kręgu kulturowego oraz dostrzeżenia wspólnoty myśli.

Tematem wiodącym seminarium był problem filozoficznej refleksji nad wyzwaniem ludzkości XXI wieku. Nie trudno dostrzec, iż we współczesności wyraźnie narasta ilość skomplikowanych problemów o charakterze ogólnoswiatowym, które stają się przedmiotem dyskursu podejmowanego w różnych kontekstach (np. społeczno-ekonomicznym, kulturowym, politycznym, medialnym, edukacyjnym czy wreszcie filozoficznym). Jako ich przykłady można tu przywołać społeczno-polityczno-kulturowe procesy globalizacji (np. unifikacji kulturowej), dalekosiężne konsekwencje rewolucji biotechnologicznej (np. zagadnienia bioetyczne czy perspektywa posthumanizmu) i informatycznej (np. pozytywne i negatywne strony rozwoju sztucznej inteligencji), globalne zagrożenia ekologiczne (np. katastrofalne zmiany klimatyczne na ziemi) czy bardziej partykularne zjawiska jak przemiany w sferze medialno-politycznej (np. rola massmediów, zwłaszcza internetu, w polityce) wzrost religijnego fundamentalizmu (np. dżihadyzm) z jednej strony, z drugiej zaś rosnąca sekularyzacja, albo zamęt w sferze aksjologicznej (np. postępująca relatywizacja wartości) i światopoglądowej (ponowoczesna nieokreśloność).

W odniesieniu do filozoficznego oglądu czasów dzisiejszych należy skonstatować nabranie przezeń orientacji bardziej praktycznej, niżli dotąd. Tradycyjne dziedziny filozofowania takie jak ontologia czy epistemologia nie są już pierwszorzędymi płaszczyznami rozważań. W dużej mierze zostały one „przykryte” chętniej podejmowaną refleksją koncentrującą się na funkcjonowaniu społeczeństwa i wartościami wpływającymi na jego stan. Stąd dominujące tematy aktualnych dyskusji filozoficznych dotyczą kwestii z zakresu filozofii społecznej, filozofii polityki, filozofii techniki, filozofii religii, filozofii środowiska (ekofilozofii), antropologii filozoficznej, moralności czy bioetyki.

Wzmiankowane problemy, w różnym natężeniu i zakresie, są wyraźnie obecne w badaniach naukowych prowadzonych w naszych ośrodkach. Znalazły też one odzwierciedlenie w siedemnastu zgłoszonych do publikacji artykułach. Teksty te zostały redakcyjnie opracowane i uporządkowane w pięciu tematycznych grupach. Pierwsza z nich dotyczy artykułów „bioetycznych” (2), następnie to materiały z zakresu filozofii polityki (4) a dalej - związane z problematyką ponowoczesności (6). Kolejna grupa podejmuje problematykę społeczeństwa sieciowego (3) a ostania - zagadnień ekologicznych (2). W sumie podjęte tematy są reprezentatywne dla wybranej problematyki I seminarium, odbytego w ramach projektu „Filozofia: Lwów-Preszow-Rzeszów”.

Powyższy zbiór artykułów, stanowiących w swojej mikroskali filozoficzne ujęcie nabrzmiałych problemów współczesnego świata, wypełnia dział „Rozprawy i studia” niniejszego tomu „Wschodniego Rocznika Humanistycznego” (tom XVI, 2019, No 1). W tym miejscu, w imieniu uczestników seminarium, należy wyrazić wdzięczność

Redaktorowi Naczelnemu czasopisma – Arturowi Górkowi. Dzięki Jego życzliwości i rewerencji dla filozofii mogliśmy seminaryjne materiały zamieścić na łamach tegoż periodyku. Gratias ago tibi.

Leszek Gawor